

Les comunitats catalanes de l'exterior: identitats múltiples en un món global, la necessitat del treball en xarxa, ens cal una federació d'entitats ?

Segons les dades del 'Padrón de Españoles Residentes en el Extranjero' (PERE) tancades a dia 1er de gener de 2020 **un total de 331.189 catalans estan inscrits als consolats espanyols d'arreu del món** (la xifra d'espanyols inscrits és de 2.618.592). Aquesta xifra no inclou ni **els nascuts a Catalunya residents a d'altres comunitats autònomes de l'Estat espanyol** (que segons el mateix Instituto Nacional de Estadística espanyol) **eren 417.651** a 1er de gener de 2019), ni a les persones que han adoptat la nacionalitat del país d'acollida (de les quals no es difonen dades oficials). Les dades del PERE indiquen un fort augment dels inscrits catalans als consolats espanyols (de 144.002 el 2008 a 331.189 el 2020). Un augment que no pot explicar-se només per millores tècniques en la inscripció o per les adquisicions de nacionalitat espanyola i que confirmen les estimacions de la FIEC respecte de l'augment constant i persistent de l'emigració catalana cap a l'estranger des del començament de crisi econòmica de 2008.

Aquestes dades de l'INE s'elaboren sobre la base dels registres consulars i inclouen la població inscrita per votar [els que formen part del CERA (*Censo Electoral de Residentes Ausentes*)] i els menors d'edat. A aquests 331.189 catalans enregistrats oficialment cal afegir també els que no estan inscrits als consolats (que representen segons dades disponibles per alguns països europeus una mitjana del 15% sobre inscrits). Això elevaria el total estimat a unes 400.000 persones. No hi ha xifres precises per a estimar les persones que han adoptat la nacionalitat del seu país d'acollida ni tampoc quantes persones formen les segones i terceres generacions que tenen la nacionalitat del país de residència i que són, a molts països, les que conserven vives i actives moltes de les entitats catalanes de l'exterior.

Si, a més a més, es tenen també en compte els catalans residents a d'altres comunitats autònomes de l'Estat espanyol que mantenen un vincle amb la comunitat d'origen (pels que una estimació només potser aproximada partint, això sí, de la dada oficial de l'INE de 417.651 nascuts a Catalunya i residents a la resta d'Espanya), tot això elevaria la xifra estimada i aproximada de catalans residents a l'exterior **a un mínim d'un 820.000 persones.**

L'objectiu d'aquest text no és el d'analitzar les tendències migratòries de la societat catalana en el moment actual ni quines poden ser les projeccions de població resident a l'exterior en els propers anys. Es evident, però, que **saber que parlem d'un problema de dimensions significatives i de magnitud creixent**, resulta imprescindible a l'hora de voler analitzar com

aquestes comunitats catalanes de l'exterior adopten actituds diverses en front de la seva integració en el nou país que han escollit per viure i com preserven, de manera diversa, el lligam amb el seu país d'origen

La integració en el país d'acollida ha de ser sempre l'objectiu principal de tota entitat catalana a l'exterior. De la mateixa manera que, a Catalunya, es treballa a fi que tots aquells arribats en èpoques passades des d'altres comunitats de l'Estat espanyol i avui des d'arreu del món, s'integrin a Catalunya amb el ple respecte a les seves arrels d'origen, és evident que el nostre camí ha de ser similar. No creiem que tingui gaire sentit voler fer de les entitats catalanes de l'exterior 'illots identitaris' allunyats de la realitat del respectiu país d'acollida.

La integració en un nou país té molts camins i moltes dreceres. És, primer de tot, un procés personal, que cadascú afronta a la seva manera, i és, inevitablement, un procés en el qual noves referències culturals i lingüístiques es van afegint al bagatge personal. Catalunya, Europa o Amèrica i tots i cadascun dels països i cultures d'acollida són realitats en les quals cada individu pot acabar tenint identitats múltiples i no una única i exclusiva identitat. És la realitat del nostre món globalitzat i aquesta realitat hem volgut, sempre, tenir-la molt en compte des de la majoria de les comunitats catalanes de l'exterior (CCE), atès que entenem que moltes vegades, el millor camí per rebre la cultura d'un nou país és proposar la teva cultura d'origen als altres com un element enriquidor per al teu nou país.

Per a molts dels catalans arribats a un nou país, l'emigració és percebuda com una etapa transitòria en el seu recorregut vital. Pocs són els que consideren que aquesta constitueix una opció definitiva i el retorn apareix, en les preocupacions de l'emigració catalana, com un objectiu que, amb el temps, s'assolirà d'una o altra manera. No hi ha en això un comportament massa diferent al d'altres comunitats emigrades de qualsevol altre país del món. La realitat acostuma, però, a ser molt més tossuda que les expectatives personals. L'emigració no és sempre una història d'èxit i l'índex de fracàs, especialment en els primer mesos o anys, és elevat (segons les dades de retorn que proporciona el mateix INE) i pot assolir un 10/15% dels que han intentat l'aventura. A posteriori la consolidació de la vida en el nou país acostuma a ser alta i es pot considerar que un percentatge del 70/75% dels que inicien l'experiència migratòria no retornen ni retornaran cap a Catalunya més que cap al final de la vida laboral i no sempre de manera definitiva. Res permet suposar que l'emigració derivada de l'actual crisi tindrà un comportament diferent i, en conseqüència, algunes manifestacions sobre l'enriquiment tècnic, professional o aventurer que l'actual migració suposarà per Catalunya quan tots els emigrants actuals i passats retornin, no deixa de ser una especulació benintencionada o una forma d'intentar dissimular el fracàs social que tot moviment migratori dels seus ciutadans suposa per a qualsevol país.

Hi ha diversos aspectes a considerar en la forma com les comunitats catalanes de l'exterior afronten la seva experiència migratòria i sobre com poden organitzar-se a l'exterior:

1. Es considera que les comunitats catalanes de l'exterior són o poden ser multiplicadors de la projecció exterior de Catalunya i la política exterior catalana les ha de potenciar i ajudar

Parlar de projecció exterior de Catalunya en temps dits 'normals' era, i ha estat sempre, complicat. Atribuir recursos recaptats a partir dels impostos dels catalans residents a Catalunya a delegacions, oficines de promoció, lectorats universitaris, comunitats catalanes de l'exterior o ONG's pel desenvolupament situades, a vegades, a milers de quilòmetres de Catalunya apareix com una opció discutible quan qualsevol pot afirmar que al territori de Catalunya hi havien, inclús durant els moments més daurats del boom econòmic, necessitats socials o de qualsevol tipus que

no estaven satisfactòriament cobertes. Si aquest mateix debat el situem en un context econòmic, amb una crisi tan incerta, com l'actual, la discussió en termes d'opcions de despesa entre invertir en necessitats no cobertes al territori o anar a fer despesa lluny de Catalunya, resulta encara més difícil i controvertida.

La realitat és que avui no hi ha economies tancades i tots depenem de tots, per vendre o per comprar, per invertir de manera eficient a l'exterior o per rebre inversions productives que ens ajudin a redreçar l'economia catalana. Catalunya no és una regió del món que pugui ser considerada autosuficient en termes de capacitat financera per a crear una infraestructura econòmica que produeixi prou riquesa com per a atendre totes les seves necessitats socials. Ni tan sols en un escenari de plena sobirania econòmica i política podríem considerar-nos autosuficients. Sens dubte sense el drenatge fiscal que patim, la nostra situació podria ser molt millor però, segurament, el mateix debat sobre la projecció exterior existiria.

Lapidàriament podríem dir que en temps de crisi la projecció exterior és encara més necessària que mai. En l'actual crisi una gran part de recursos estan essent desviats cap a la estabilització del sistema sanitari, cap a la recapitalització d'empresaris i autònoms i a assegurar ingressos mínims a tothom. La creació d'un ambient favorable perquè empreses i emprenedors autònoms generin llocs de treball per a acabar amb l'atur a Catalunya depèn, certament, de la capacitat creativa de la nostra societat (no ens en manca) però també de l'existència d'un sistema financer solvent (ara amenaçat), d'un marc de coneixement (que fins ara no teníem en absolut però que la crisi sanitària ha estimulat) que ha de venir proporcionat per un sistema educatiu a l'alçada de les necessitats del nou model productiu cap el que ens hauríem d'orientar, d'unes infraestructures suficients (que l'Estat espanyol ens dificulta assolir) i d'un sistema de protecció social que no generi exclusió social ni forci a l'emigració.

La necessitat doncs d'atreure inversió estrangera cap a Catalunya i la necessitat de facilitar l'exportació dels nostres productes industrials o culturals, no hauria de ser discutida per ningú. En un món extremament competitiu això dependrà de la creació del marc favorable que explicàvem abans però també, i sobre tot, de la capacitat de 'vendre' Catalunya com un territori atractiu i com un productor solvent i innovador. Confiar exclusivament en la capacitat generadora d'interès que té el Barça o en les virtuts de l'hora a la que ens aixequem al matí, no és suficient. Cal un treball de base i directe amb governs, empreses, universitats i tota mena de centres de decisió arreu del món. Els diversos Governos de Catalunya van tenir una gran intel·ligència i capacitat d'anticipació a l'hora de crear una infraestructura exterior.

La creació de les delegacions exteriors del Govern, la creació de la xarxa d'Acció pel suport a la promoció comercial, l'extensió de la xarxa de lectorats universitaris, la creació de l'Institut Ramon Llull i el suport a les comunitats catalanes de l'exterior han estat instruments que ha costat anys crear i consolidar, tant sota les governs de Jordi Pujol com durant els anys del Tripartit com en el moment actual i que resultaria ara molt fàcil desfer i que costaria després novament anys refer. Qui cregui que es pot estar ma sobre ma esperant inversors estrangers, compradors de les nostres exportacions o institucions internacionals o Governos que acceptin i reconeixin que Catalunya té una personalitat nacional i pensi que 'ja vindran ells' simplement no sap en quin món viu. Res d'això no arriba espontàniament. Cal un treball constant i coordinat per a obtenir resultats. Cal acceptar que competim amb tothom i contra tothom en àmbits com l'econòmic o l'universitari i que en, en el pla polític, ningú no regala reconeixements nacionals.

Cal una bona infraestructura per a la nostra projecció exterior, tant la pública (mitjançant els serveis mencionats abans) com la que es deriva de la societat civil catalana a l'exterior (tant de les comunitats catalanes de l'exterior organitzades com dels milers de catalans treballant en empreses o institucions estratègiques). Cal dedicació i convicció. Cal consciència de país. Cal una bona preparació tècnica per a convèncer inversors, compradors o al món polític d'arreu. Evidentment l'estructura que ha de donar suport a aquest treball ha de ser racional, el menys costosa possible i preservant la millor relació cost/eficàcia. Això vol dir justificar molt bé les decisions sobre bases objectives analitzades i dialogades. Tot el contrari del que s'ha fet quan s'han reduït els pressupostos de cooperació al desenvolupament en anys anteriors o els de les comunitats catalanes de l'exterior com es vol fer ara i tot el contrari del que es faria amb el tancament de delegacions del Govern a l'exterior, fruit de decisions politico-jurídiques de l'estat i no de veritables anàlisis en termes de cost/eficàcia.

La tremenda hostilitat amb que la premsa espanyola i molts agents econòmics espanyols reben l'existència d'una política o una projecció exterior pròpies de Catalunya no ve només motivada per un anticatalanisme atàvic sinó també, i moltes vegades sobre tot, per la necessitat de minimitzar o anular un competidor en l'escena econòmica, científica o cultural internacional. Massa gent a Catalunya es mostra irresponsablement comprensiva amb els arguments espanyols contra la política exterior de Catalunya sense comprendre tot el que s'hi amaga, moltes vegades, en aquestes ofensives mediàtiques implacables.

En definitiva, el nostre futur depèn també de saber projectar-nos, de saber vendre les nostres capacitats econòmiques i intel·lectuals i també de saber preservar el capital humà que representen els nostres residents a l'exterior. De no tenir por a afrontar el debat amb tots els qui no creuen en que Catalunya necessita una política exterior pròpia. L'important es aprofitar bé el temps i els recursos que tenim i la projecció exterior n'és un dels més essencials. En aquest sentit, la convicció, la motivació i el coneixement del país de residència dels catalans residents a l'exterior constitueix un capital de màxima importància i utilitat que cal potenciar i ajudar. Aquesta motivació en favor dels interessos del país d'origen és molt fort en la majoria de catalans emigrats a l'exterior (probablement molt més fort que en d'altres comunitats) i constitueix un avantatge comparatiu d'alta utilitat i eficàcia.

2. Els catalans de l'exterior han creat entitats ben implantades als seus països de residència que cal potenciar i ajudar

Moltes altres coses han canviat en aquests darrers anys. La més important, sens dubte, és que la forta migració dels darrers anys ha fet canviar moltes entitats i moltes institucions exteriors. L'arribada a la Catalunya Exterior de noves formes d'organització mitjançant les noves tecnologies han fet aparèixer multitud de grups de catalans a l'exterior, sobre tot mitjançant plataformes com els webs de **Catalansalmon.cat** o el gran nombre de grups de catalans arreu del món organitzats al voltant de Facebook, Twitter o altres formes d'organització més flexibles que les d'èpoques anteriors.

La Catalunya Exterior no és, ni tornarà a ser mai, la Catalunya Exterior de les grans entitats i casals de començaments del segle XX. Cal doncs, acceptar aquesta nova realitat i esforçar-se per federar i coordinar el que realment existeix i crear formes d'organització i acció basades en la informació de qualitat i en accions assumibles per tots, a l'alçada dels nous temps que vivim i

qüestionar, potser, les formes, immutables des de fa 30 anys, amb que el Govern de Catalunya es relaciona amb les comunitats catalanes de l'exterior.

El que cal no oblidar, sobre tot en el cas de les comunitats catalanes de l'exterior més antigues i més ben implantades, és que les segones generacions no són ja estrictament catalanes. Admetent que, com dèiem abans, la identitat catalana a l'exterior es construeix amb referències múltiples resulta poc adient parlar de 'catalans residents a l'Argentina' (o on sigui) i probablement és més encertat parlar d'argentino-catalans o de catalano-argentsins. No és una qüestió simplement semàntica sinó molt més profunda. Implica l'acceptació de que la identitat catalana a l'exterior és múltiple en la majoria dels casos i no admet ser tractada, a l'hora d'analitzar-la, referint-se als catalans de Buenos Aires o de Luxemburg com qui es refereix als de Molins de Rei o de Sabadell. Implica també acceptar, des de les institucions catalanes que aquestes comunitats coneixen molt millor el seu país de residència o la seva (es) cultura (es) d'adopció que qualsevol autoritat o funcionari català podrà arribar mai a entendre-la des d'un despatx a Barcelona. Quelcom que sembla evident però que no s'ha aconseguit mai imposar com una forma de relació normal entre les institucions catalanes i les comunitats catalanes de l'exterior que continuen estan basades en diverses formes de paternalisme, de control, d'intervencionisme i de especial protecció i subvenció als aspectes més folklòrics en les activitats d'aquestes comunitats i amb una hostilitat o indiferència persistent, des de les institucions, a tota forma de federació autònoma de les comunitats catalanes de l'exterior atès que sempre s'ha considerat, des de les institucions, que qui les ha de federar o organitzar (o protegir o 'cuidar') són les mateixes institucions catalanes.

La presència catalana al món, avui a més de 120 països, és part de la història de la societat catalana on el fenomen migratori és, ha estat i serà un comportament constant. Les grans migracions econòmiques cap a Amèrica des del segle XVIII, l'exili derivat de la guerra civil als anys 30 i 40, l'onada migratòria econòmica cap a Europa, Amèrica o Austràlia dels anys 50 i 60, l'emigració de començaments del segle XXI fruit, majoritàriament, de la mobilitat empresarial, científica, universitària i de la gran presència de catalans en les administracions internacionals i en les ONG, i l'emigració actual on prima l'aspecte de recerca d'oportunitats no assolibles a Catalunya han donat com a resultat una Catalunya Exterior plural culturalment, socialment, lingüísticament i econòmicament, amb interessos també plurals que la FIEC ha de vetllar per a defensar i representar arreu del món i davant les institucions catalanes intentant conscienciar-les dels avantatges i obligacions que aquesta diversitat implica.

3. Associar-se com a catalans a l'exterior és la millor forma d'integrar-se al país d'acollida ?

Aquesta és una eterna discussió entre els que creuen que el fet de residir en una altra país, implica adoptar de manera ràpida un estil de vida i de relacions que, segons ells, facilita una integració ràpida en el nou país d'acollida prescindint de tota forma d'organització pròpia com a catalans. En el mateix sentit s'invoca un suposat 'exemple català' que reclama dels catalans de l'exterior fer el que alguns esperen que facin les comunitats no catalanes residents a Catalunya: diluir les seves formes pròpies d'organització i integrar-se exclusivament en associacions catalanes. Quelcom, d'altra banda, que ni passa ni passarà a Catalunya.

Aquest enfoc de la integració és fortament classista i ben adaptat a una imaginària diàspora catalana formada, de manera gairebé exclusiva, per alts directius d'empresa, investigadors, professionals d'alta qualificació o funcionaris d'organitzacions internacionals. Efectivament per aquest tipus d'emigració que vol assolir aquesta alta eficàcia professional de manera ràpida

potser aquesta ràpida i 'neutra' integració sigui un camí a seguir. La realitat és però que l'emigració catalana ha estat en els anys posteriors a la guerra civil i un cop passat el període de l'exili (que precisaria una anàlisi específica), una emigració de caràcter popular (o obrer) en particular en el període 1945-1970. Arriben després anys (1975-2000) en que aquesta emigració té, efectivament unes característiques professionals molt més basades en la mobilitat científica, universitària o empresarial però que, ja una mica abans de l'actual crisi recupera, des de mitjans dels 2000, les característiques d'emigració transversal amb objectius clarament orientats a la recerca d'oportunitats laborals o professionals que ja no es troben a Catalunya.

Voler classificar l'emigració catalana com 'atípica', és a dir sense compartir trets comuns amb l'emigració espanyola, portuguesa, italiana, francesa, etc. i suposadament basada en l'exportació de la 'identitat diferencial catalana' cap a la resta del món és, simplement, no saber de què es parla. L'emigració catalana és com totes les emigracions: va a la recerca d'una vida millor i d'unes oportunitats de caràcter professional que no ha trobat al seu país i necessita doncs els mateixos instruments d'organització que totes les emigracions a tot arreu del món: les seves associacions més formals o més informals que puguin crear els mecanismes de solidaritat, ajuda mútua, espais de trobada i de continuïtat de la llengua en l'àmbit familiar.

Crear una forma d'associacionisme propi per part dels catalans de l'exterior constitueix, de manera natural, la millor manera d'afrontar col·lectivament les dificultats pròpies que tot procés d'integració comporta. Ben evidentment hi ha sempre riscos d'aïllament o de vida paral·lela respecte de la societat d'acollida, però una forta convicció en caràcter integrador d'aquest associacionisme és sempre el millor mecanisme per a prevenir qualsevol risc identitari.

Les associacions són molt importants en la integració atès que hi ha sempre una relació amb la decisió, més o menys conscient, d'assentar-se en el nou destí, construir un espai i construir, expressar i mantenir una nova identitat col·lectiva. Encara que el paper de l'associacionisme en els processos d'integració continua essent controvertit, una de les preocupacions i reptes de tot grup immigrant se centra en aconseguir mantenir i fer compatibles la identitat primigènica amb les 'senyes d'identitat' de la societat en la que es vol inserir. Segons molts estudis, en una primera etapa, quan els nous immigrants s'ubiquen en un escenari multi-ètnic tracten de definir les seves fronteres identitàries en front a les de la societat d'acollida i altres cultures presents, incidint en els trets culturals propis per a reforçar la seva visibilitat. Quan s'ha aconseguit això es posa l'accent en la reinterpretació, redefinició i inclús invenció de les tradicions pròpies, tractant així d'integrar-se a la nova societat utilitzant com un ampli teixit associatiu que els hi pot facilitar influència i, en certs casos, serveis.

Com a conclusions: res no diferencia els moviments migratoris catalans dels de la resta de països pel que fa a les seves aspiracions a una vida millor i integrada en les societats d'acollida, res no fa diferent l'associacionisme català a l'exterior del de la resta de comunitats assentades al mateix país en l'oferta de serveis culturals, educatius, d'orientació o d'assistència (especialment en els temps actuals). Els catalans de l'exterior han creat, al llarg dels anys, casals catalans o altra tipus d'associacions a més d'un centenar de països arreu del món, han creat les seves pròpies federacions al llarg del temps: la FECE (Federació d'Entitats Catalanes a l'Estranger) en els anys del franquisme, l'AIJOCC per l'associacionisme juvenil a l'exterior, la FEDACA per l'associacionisme empresarial a l'exterior, i ara la FIEC (Federació Internacional d'Entitats Catalanes) que des de 1996 s'esforça en proporcionar a les comunitats catalanes de l'exterior anàlisis, informacions i reflexions per l'acció a l'entorn dels problemes migratoris reals

(demografia exterior, moviments migratoris, vot exterior, atenció social, valorització del patrimoni exterior, etc.).

La diferència més important en quant al paper que l'associacionisme català a l'exterior pot jugar no és extern, sinó purament intern. Són les necessitats pròpies del moment que viu la societat catalana, l'absència o la presència reduïda d'estructures exteriors de promoció cultural o comercial i la necessitat d'una diplomàcia pública paral·lela les que donen a les comunitats catalanes de l'exterior una potencialitat específica en jugar aquest important paper, en la internacionalització d'alguns aspectes del que passa a Catalunya, que segurament la societat catalana, per manca o feblesa d'altres instruments, precisa i necessita.

4. Coordinar les comunitats catalanes de l'exterior ?

El dia **2 de novembre de 1996** es va constituir formalment la Federació Internacional d'Entitats Catalanes (FIEC) a Tolosa de Llenguadoc. La FIEC s'entronca històricament amb la FECE (Federació d'Entitats Catalanes a l'Estranger) que fou molt activa a Europa a l'època de la resistència contra el règim franquista. La FIEC, en data 8 d'abril de 1998, fou legalitzada pel Departament de Justícia de la Generalitat de Catalunya i, en data 22 d'octubre de 1998, pel registre especial d'entitats catalanes de l'exterior del Departament de la Presidència. Actualment, la FIEC agrupa a unes seixanta entitats catalanes de l'exterior i **si no existís caldria inventar-la**. Som una federació que ha sabut mantenir la seva independència de tots els Governos en totes les èpoques polítiques mal que hagi pesat a més d'un Conseller o responsable institucional.

La FIEC és una agrupació d'entitats lliure, voluntària i autònoma que no persegueix altra finalitat que la de ser un laboratori d'idees per fer avançar en el coneixement i la satisfacció de les necessitats de la Catalunya Exterior. Som la necessària i insubstituïble consciència crítica que tota comunitat o grup d'interès necessita i necessitarà sempre davant de les administracions i davant la Catalunya Interior. Com a Federació, creiem plenament en la necessitat de poder acudir amb veu pròpia allà on hi hagin coses que sigui necessari dir. Volem, lògicament, exercir la nostra tasca amb plena autonomia d'opinió i d'acció, però al mateix temps volem fer-ho amb la màxima col·laboració amb el ara denominat Consell de la Catalunya Exterior (del que molts membres de la FIEC hi formen sempre part com a representants dels casals catalans), amb les federacions i consells d'altres comunitats de l'àrea lingüística catalana quan això sigui possible i en un clima de diàleg cordial i d'entesa amb les administracions catalanes i espanyoles en l'àmbit de les seves respectives competències.

Una federació com la FIEC ha de trobar el seu sentit i la seva representativitat en el què són i representen els casals i centres catalans allà on existeixen i allà on han creat dinàmiques de trobada i de coordinació regional o continental. A uns casals i centres catalans forts i actius correspondrà una federació forta i representativa i a una realitat de casals i centres catalans febles i poc actius no correspondrà altra cosa que una federació feble i de migrada capacitat d'interlocució. La FIEC no és ni serà ni més ni menys que el que els casals i centres catalans voldran que sigui.

Basem l'existència i necessitat de la FIEC en el denominat principi de subsidiarietat. Es a dir que tot allò que amb més eficàcia poden fer les CCE de manera individual no hi ha d'haver ningú altra que hi interfereixi i tot allò que, subsidiàriament, una CCE mai podrà fer de manera eficaç individualment (abolir el voto rogado, lluitar per millorar els pressupostos de la Generalitat, etc.) correspon a un nivell superior de coordinació el fer aquesta tasca.

El principi de subsidiarietat no es refereix només al repartiment de competències entre els diferents nivells jeràrquics i/o funcionals d'una estructura organitzativa sinó que constitueix l'expressió d'un determinat concepte participatiu de tots els grups de l'esmentada estructura. La subsidiarietat suposa, en primer terme, reconeixement de l'autonomia de cada col·lectiu de l'estructura per establir els seus objectius i decidir els processos amb què s'intenta assolir-los, però també implica diàleg i participació de tots els membres (individuals i col·lectius) del grup social en la definició dels objectius globals, en el disseny de les estratègies per aconseguir-los, en la seva execució i en la seva avaluació així com el respecte dels instruments d'autoregulació i co-reglamentació.

5. i què ha fet la FIEC per les CCE en aquests 24 anys ?

Val la pena recordar quines coses s'han assolit aquests darrers anys mitjançant l'acció específica de la FIEC i que, altrament, potser mai haguessin esdevingut realitats. Esmentem només les més importants sense voluntat d'exhaustivitat:

- La creació **del Dia Internacional de la Catalunya Exterior (DICE)** va ser una iniciativa de la FIEC adoptada al 1998 i que s'ha celebrat de manera constant des d'aleshores. A 2017 adopta un caràcter institucional al recollir-se aquesta celebració a la Llei 8/2017 de la comunitat catalana de l'exterior.
- La FIEC ha donat i donarà suport als **Premis Batista i Roca – Memorial Enric Garriga Trullols** instituïts per l'IPECC (Institut de Projectió Exterior de la Cultura Catalana) que des de fa 32 anys honoren anualment a 10 catalans i catalanòfils de l'exterior.
- A l'abril de 2004 la FIEC va ser convocada per la **Ponència Redactora de l'Estatut d'Autonomia de Catalunya** per a aportar-hi els seus punts de vista sobre les comunitats catalanes de l'exterior al nou Estatut. En relació a la redacció del nou Estatut d'Autonomia de Catalunya el primer que la FIEC va proposar era una cosa ben senzilla i òbvia i és que es reconegués la condició de català de fora, és a dir, aquelles persones que per les circumstàncies històriques o de present han decidit de manera permanent o provisional, desenvolupar la seva activitat a l'exterior del territori físic de Catalunya. Pel que fa a la condició política de català, l'estatut de 1979 s'hi referia en el seu article 6.2. Sempre fent referència a les persones de nacionalitat espanyola però oblidant algun tipus de reconeixement als catalans que, per les circumstàncies històriques o polítiques, han perdut o han decidit adoptar una ciutadania diferent de l'espanyola. Després de l'esmentada compareixença, la FIEC va continuar mantenint una intensa correspondència i contacte amb diversos representants dels grups parlamentaris per a defensar aquests interessos bàsics de la Catalunya Exterior. El text de l'Estatut de Catalunya, sotmès a referèndum el 18 de juny de 2006, inclou dos articles específics sobre els catalans de l'exterior gràcies a l'acció de la FIEC.
- El Parlament de Catalunya va aprovar a 2017 la **Llei 8/2017 de la Comunitat Catalana de l'Exterior**. La nova Llei és un pas molt important en el reconeixement dels drets dels catalans residents a l'exterior en peu d'igualtat amb la resta de la població catalana i des de la FIEC agraïm al Govern de Catalunya i als Grups Parlamentaris la gran disponibilitat a integrar i acceptar dins del text final la gran majoria d'esmenes i aportacions que des de la FIEC es van adreçar a tots els Grups Parlamentaris. La finalitat d'aquesta Llei és la d'establir un marc normatiu que reguli les relacions entre el Govern de Catalunya i els catalans residents a l'exterior, sigui en països estrangers o

en d'altres comunitats autònomes de l'Estat espanyol, i amb les seves entitats. Un dels esforços principals de la FIEC va anar en la direcció de garantir aquesta igualtat.

- La FIEC es va oposar des del primer moment a 2010 a la **modificació de la LOREG instaurant el 'voto rogado'** atès que vàrem preveure des del primer moment, malauradament amb encert, les desastroses conseqüències que tindria. Ens va costar molt que el Govern de Catalunya i la majoria de partits polítics assumissin l'immens error que va suposar aquella reforma i no hem parat d'adreçar-nos als grups parlamentaris a Madrid i a Barcelona perquè es derogui el 'voto rogado' (la darrera vegada en aquest mes de juny de 2020). A cada convocatòria electoral hem informat als electors exteriors mitjançant **Guies de Votació**, hem seguit presencialment quan ens ha estat possible el recompte del vot exterior i hem informat en detall dels resultats electorals a la Catalunya Exterior. També vàrem ajudar a promoure des de 2015 la presència de representants consulars (en funció d'interventors) a les eleccions al Parlament de Catalunya.
- **Conèixer les xifres sobre la migració catalana al món i a l'interior de l'Estat espanyol.** Es gràcies al treball de la FIEC que totes les entitats catalanes del món i la mateixa administració de la Generalitat han començat a familiaritzar-se amb les xifres dels moviments migratoris dels catalans cap a l'exterior. Els estudis i anàlisis de la FIEC utilitzen únicament les fonts oficials de l'INE (Instituto Nacional d'Estadística espanyol i de l'IDESCAT (Institut d'Estadística de Catalunya) i es publiquen, al menys, dos cops a l'any analitzant en detall les xifres del PERE (Padró d'Espanyols Residents a l'Estranger), del CERA (Cens Electoral de Residents Absents) i de l'Estadística de Migraciones. També s'han divulgat les xifres de **l'aportació dels catalans de l'exterior a l'economia catalana** sobre la base de les dades del Banc d'Espanya i ara del Banc Mundial.
- La FIEC ha intentat, sobre tot des de l'onada migratòria de 2008, d'activar mecanismes d'informació i suport a les persones que volien emigrar. Es va editar la **guia 'Emigrar des de Catalunya. En què haig de pensar?'** a 2014 (que conserva encara plena validesa), es va participar en seminaris i iniciatives de formació del Govern català, es va crear la pàgina de Facebook 'Treballar a l'exterior', es va fer divulgació del web MONCAT, etc.
- El recurs de reposició presentat per la FIEC contra la decisió de la Generalitat intervinguda a 2017 de no pagar, en **aplicació de l'article 155** de la Constitució espanyola, a 26 entitats part de les subvencions atorgades al·legant una suposada activitat en favor del procés (*sic*).

Hi ha moltes altres activitats que es podrien mencionar (suport a iniciatives en favor de l'ensenyament del català a l'exterior, la campanya sobre els Tresors de la Catalunya Exterior, promoure o ajudar a promoure les trobades continentals o de zona de les CCE, compareixences de la FIEC al Parlament de Catalunya i al Congrés dels Diputats Espanyol, etc.) i per mencionar una iniciativa recent, **el Concurs Literari de les CCE d'Europa a 2020 al voltant de Sant Jordi i del DICE.**

6. El Govern català té competències per legislar sobre els catalans de l'exterior ?

L'Estatut d'autonomia de Catalunya estableix la competència del Govern de Catalunya en relació amb els catalans residents a l'exterior. En aquest sentit, l'article 13 determina que la Generalitat ha de fomentar els vincles socials, econòmics i culturals amb les comunitats catalanes de l'exterior, a qui ha de prestar assistència. L'article 7.2, així mateix, estableix que els ciutadans espanyols residents a l'estranger que han tingut el seu darrer veïnatge administratiu a Catalunya, i els descendents que ho sol·licitin, gaudeixen de la condició de subjectes dels drets polítics que també tenen els catalans residents al Principat.

La llei reconeix els ciutadans catalans residents a l'exterior com a destinataris de l'obra de govern i les polítiques públiques de l'Administració de la Generalitat i, en conseqüència, com a subjectes de drets i deures en els àmbits en què la Generalitat té competències. La norma fixa una política integral adreçada a l'abordatge del fet migratori, amb polítiques públiques per acompanyar i assessorar la mobilitat internacional dels catalans en el moment inicial, mantenir el seu vincle amb Catalunya durant la seva estada a l'exterior i facilitar el seu retorn voluntari posterior.

L'Estat espanyol reconeix a tots els seus ciutadans residents a l'exterior tots els drets de caràcter social, sanitari i educatiu reconeguts a la legislació espanyola i que no són necessàriament matèria competencial de la Generalitat de Catalunya encara que sí li correspongui, en molts casos, la competència d'execució. Aquets drets estan regulats per la Llei, de 14 de desembre de 2006, sobre el *Estatuto de la Ciudadanía Española en el exterior* que actualitza la legislació espanyola en matèria d'emigració que datava dels anys 60. La Llei va crear nous drets per a tots els ciutadans espanyols residents a l'exterior entre els que destaquen l'assistència sanitària i l'atenció a les persones dependents, el compromís d'abordar la reforma de la normativa relativa a la nacionalitat dels descendents d'emigrants espanyols permetent que es pugui obtenir fins els nets d'espanyols d'origen, el dret a fomentar l'educació i la cultura espanyola d'origen (totes), el dret a votar presencialment i el dret al retorn.

També és una competència estatal la regulació de les modalitats d'exercici del vot exterior mitjançant la Llei Orgànica de Règim Electoral General (LOREG) que va instaurar, després de la reforma de 2010, el pervers sistema del 'voto rogado' que no pot derogar-se per legislació catalana tot i que es poden introduir millores de gestió de vot com pot ser la Llei de vot electrònic actualment en discussió al Parlament de Catalunya.

I què s'entén per catalans a l'exterior? L'acció del Govern té per objecte regular, d'acord amb la normativa vigent, el marc de les relacions de la Generalitat, les seves institucions i la societat catalana amb els catalans i catalanes residents a l'exterior, així com amb els catalans i catalanes i les comunitats catalanes establertes fora del territori de Catalunya. Això implica que són beneficiaris de la llei els 331.189 catalans inscrits als consolats espanyols a 1er de gener de 2020 i els 417.651 nascuts a Catalunya i residents a la resta de l'Estat espanyol a 1er de gener de 2019 i tots aquells que es donin d'alta o s'hagin donat d'alta al PERE (Padró d'Espanyols Residents a l'Exterior) o al Padrón Municipal Continuo, ambdós gestionats per l'INE (Instituto Nacional de Estadística) amb posterioritat a aquestes dates. **Sense diferències ni excepcions.**

7. Què pot fer avui la FIEC per les CCE que no podem fer individualment els casals catalans ?

Com hem dit a l'inici d'aquest document i ara repetim, una federació com la FIEC ha de trobar el seu sentit i la seva representativitat en el què són i representen els casals i centres catalans allà on existeixen i allà on han creat dinàmiques de trobada i de coordinació regional o continental. A uns casals i centres catalans forts i actius correspondrà una federació forta i representativa i a

una realitat de casals i centres catalans febles i poc actius no correspondrà altra cosa que una federació feble i de migrada capacitat d'interlocució. La FIEC no és ni serà ni més ni menys que el que els casals i centres catalans voldran que sigui.

El que des de la FIEC creiem que hem d'impulsar en el curt termini és:

- **El desenvolupament i aplicació de la Llei 8/2017 de la Comunitat Catalana de l'Exterior.** No és acceptable que una llei adoptada fa tres anys (tot i que a Catalunya n'han passat de tots colors des de finals de 2017) no tingui encara Reglament d'aplicació ni s'hagin desenvolupat aquells articles que poden suposar una millora en aspectes essencials. Hi destaquen: el Dret d'accés als programes, prestacions i a les accions adreçades a la gent gran, al jovent i infants, així com als col·lectius que es trobin en situació d'especial vulnerabilitat, el Dret a beneficiar-se d'accions d'informació sociolaboral i a participar en els programes del servei públic d'ocupació, el Dret a l'educació a distància amb l'ús de les tecnologies de la informació i la comunicació, en els àmbits i nivells formatius que s'ofereixin des de l'administració, el Dret d'accés a les promocions públiques d'habitatge, el Dret als serveis sanitaris públics en llurs estades temporals a Catalunya i el Dret a rebre informació sobre la realitat catalana mitjançant les emissions, radiofòniques i de televisió, dels programes informatius de la Corporació Catalana de Mitjans Audiovisuals, dins de les possibilitats tecnològiques i dels drets de difusió. Finalment, el Títol II també recull les previsions institucionals d'abordatge integral del fet emigratori i la seva inclusió en el desenvolupament sectorial dels organismes competents en matèries relacionades amb la sortida, l'estada i el retorn dels catalans residents a l'exterior.
- En el desenvolupament d'aquesta llei, com en molts altres casos, hi **destaca l'absència de diàleg a cap nivell entre el Govern català i les CCE.** Com ja hem explicat la concepció paternalista (de característiques diferents segons el Conseller de torn i darrerament n'hem tingut molts) prima sobre el diàleg i pressuposa que ningú sap millor que algun despatx de Barcelona que són i que els hi convé a les CCE. A banda del diàleg directe entre el Govern català i la FIEC quan sigui necessari que ha de restaurar-se després de la celebració de l'Assemblea General, és necessària la creació, prevista a la Llei 8/2017, del **Consell de la Catalunya Exterior**, organisme consultiu on hi participen representants dels departaments del Govern, d'institucions amb activitat a l'exterior, dels grups parlamentaris i 12 representants de les CCE escollits per zones geogràfiques més la FIEC.
- **El model de subvencions a les CCE necessita sens dubte d'una actualització i una revisió d'objectius subvencionables.** Aquesta revisió no pot passar per abandonar el suport al patrimoni cultural i immobiliari català a l'exterior forçant el tancament d'edificis i seus històriques (en particular al continent americà), per no voler reconèixer l'existència de situacions específiques. Els conceptes recollits en les Resolucions d'atorgament de subvencions (despeses de funcionament de les entitats, activitats culturals, ensenyament de la llengua catalana, ajudes socials individuals o despeses d'atenció a la nova emigració) estan servint per a portar a terme una important tasca en favor de la projecció de la cultura i la realitat catalanes en un moment d'especial significació pel nostre país, per a atendre i orientar a les nombroses persones que arriben a molts països com a fruit de l'emigració econòmica que coneix el nostre país, per a fer front als sous dels professors de català per a adults o en cicles infantils i per a mantenir en funcionament els locals de les entitats catalanes de l'exterior arreu del món i atendre les nòmines del seu personal quan

és el cas. La FIEC vol obrir un marc de negociació sobre l'aplicació de les bases reguladores i sobre l'import a destinar anualment a les CCE estable, desburocratitzat i sostenible.

- L'article 5 de la Llei 8/2017 dóna naturalesa jurídica al **Registre de Catalans i Catalanes Residents a l'Exterior** creat per Decret l'any 2014. El Registre és l'eina voluntària i gratuïta mitjançant la qual el Govern identifica els ciutadans que gaudeixen de la condició política de catalans d'acord amb l'Estatut d'autonomia i que resideixen a l'estranger. Aquest Registre es va crear atesa la negativa de l'Estat de transferir a les comunitats autònomes les dades personals dels censats al PERE i a la necessitat de millorar el coneixement de la població exterior per endegar polítiques de suport apropiades. El registre és una eina útil per un millor coneixement estadístic dels catalans de l'exterior si bé no podrà, en cap cas, substituir mai al PERE. Cal una acció coordinada entre el Govern i les CCE per a augmentar-ne la inscripció (avui molt baixa) i per obtenir avantatges significatius per a les persones inscrites.
- **La sortida de catalans cap a l'exterior** és un moviment continu, van ser 17.064 els que van abandonar Catalunya a 2018 segons l'Estadística de Migracions de l'INE i són ja 139.500 els que ho han fet des de 2008. L'actual crisi sanitària i els efectes post-Covid19 poden també provocar un augment de les temptatives de sortida encara que només l'any vinent sabrem si la situació econòmica post Covid19 influeix en un augment del volum de sortides i/o en un augment dels retorns. El que és evident és que la tendència continuada d'aquests darrers anys cap a un augment de les sortides tant des de Catalunya com de l'Estat espanyol no podem preveure, per ara, si continuarà essent la tendència dominant. Continuem creient que tal i com ho disposa la Llei 8/2017 una estructura d'assessorament per a les persones que desitgin emigrar hauria de crear-se i que els recursos per a l'atenció de nous arribats en les CCE afectades hauran de reforçar-se a 2021. La FIEC actualitzarà la **guia 'Emigrar des de Catalunya. En què haig de pensar?'** i promourà trobades i seminaris de formació específics per a l'atenció als migrants si la necessitat es fa evident.
- Al costat del moviment de sortida, el moviment de retorn pot també incrementar-se en els propers temps. L'actual **Llei 25/2002 de mesures de suport al retorn dels catalans emigrats i llurs descendents** s'elabora en un moment molt particular, era l'època del 'corralito' a Argentina i la llei es fa pensant en les potencials víctimes d'aquella situació. És una llei totalment inadaptada a la situació actual. Parla de una assignació econòmica única sobre la que no hi ha precisions, parla de la Renda Mínima d'Inserció que ja no existeix, atribueix funcions a uns organismes (Agència de Migracions, Consell Assessor, etc.) que mai s'han arribat a crear i parla de coordinar l'Oficina del Pla d'Ajuda al Retorn amb els catalans cosa que mai s'ha fet. Tot i agrair els esforços de la Comissió Retorn Digne (formada a Xile) per millorar algun aspecte d'aquesta llei, entenem que el cal és una llei totalment diferent que parli del retorn del talent per una banda i del suport a aquells retornin a Catalunya amb els instruments del segle XXI (Ingrés Mínim Vital, habitatge, escolarització infants, etc.).
- Continuarem insistint en la **derogació de l'article 75 de la LOREG (Llei orgànica de règim electoral general) i acabar amb el 'voto rogado'**. Creiem que al Congreso de los Diputados hi ha des d'anys una majoria parlamentària àmpliament suficient per a fer-ho i continuarem recordant a les forces polítiques el seu compromís en favor d'aquesta derogació. Si a les properes eleccions al Parlament de Catalunya (a 2020 o 2021) encara

haguéssim de votar amb el 'voto rogado' continuarem i maximitzarem la nostra tasca d'informació, control del recompte del vot exterior, etc.

- No ens oposem a la **proposta de llei sobre el vot electrònic** però considerem que l'actual text d'avantprojecte de Llei que, de tant en tant, el Govern català recupera per a indicar que està fent quelcom per millorar el vot exterior, és un text totalment desfasat, totalment dependent de la LOREG i del 'voto rogado' i de molt difícil aplicació immediata. Continuem pensant que en el curt termini és millor incorporar el concepte de **'facilitats electròniques de vot'** (descarrega de paperetes i sobres, etc.) que es pot implementar via els decrets de convocatòria de les eleccions al Parlament de Catalunya.
- Pensem que després de 40 anys ja és hora que Catalunya tingui una **lleï electoral pròpia** (és la única comunitat autònoma de l'estat que no la té) que podria introduir millores en la gestió del vot exterior com que el recompte del vot exterior es fes el 7è o el 8è dia després de la convocatòria electoral com ja fan Euskadi i Galícia en comptes del 3er dia com preveu la LOREG, les esmentades facilitats electròniques de vot i, potser, una **circumscripció electoral pròpia pels catalans de l'exterior** com ja es fa en estats com Itàlia, França o Croàcia.
- Continuem insistint en que la LEC (Llei d'Educació de Catalunya) inclogui un apartat específic sobre **l'ensenyament de la llengua catalana a l'exterior** que faci obligatori el suport didàctic a les iniciatives educatives a les comunitats infantils de l'exterior (que representen el 16% del total de l'emigració catalana), el suport als tallers formatius per professors de català a l'exterior, el suport als cursos de llengua catalana per adults i es reconegui l'estatut de professor de català a l'exterior.
- Volem que des de la política en favor de la **cultura popular i tradicional** es valoritzi i es doni suport a les colles castelleres exteriors, als esbarts, colles sardanistes, corals i orfeons i a totes les manifestacions de cultura popular organitzades des de les CCE.
- Creiem que en el marc de les seves competències el Govern català ha de vetllar per que s'apliquin les **disposicions estatals en matèria social** que puguin beneficiar als catalans de l'exterior en situació de vulnerabilitat i dificultat, sigui l'Ingrés Mínim Vital, la llei de dependència, les accions contra la violència de gènere, el suport a les accions en benefici de la tercera edat i altres. També creiem que el difícil període que arriba aconsella destinar més recursos a les ajudes socials individuals enteses com a instruments d'urgència per a fer front a situacions de vulnerabilitat extrema en països que no gaudeixen d'un sistema de protecció social homologable al català i, si fos necessari, la mateixa FIEC pot impulsar la creació d'un **Fons d'Ajuda a catalans a l'exterior** en situació de vulnerabilitat extrema.
- Finalment des de la FIEC vetllarem, en la mesura de les nostres possibilitats, per evitar les situacions de **discriminació en l'atorgament de les ajudes que atorga l'Estat** en el marc dels 'Programas de actuación destinados a espanyoles en el exterior' que semblen ignorar moltes vegades les peticions de subvenció presentades per les CCE.
- Sempre repetim en les nostres publicacions el lema 'Som Catalunya Exterior. També som Catalunya' i això vol dir que tot i que som una organització apartidista que no depèn de ningú, **no som una organització que sigui neutral davant tot allò que pugui amenaçar la**

cultura i la personalitat catalanes. No ens mantindrem neutrals davant arbitrarietats polítiques o jurídiques ni davant de processos injustos i injustificables, ni davant l'exili forçat de persones que haurien de poder tornar lliurement a Catalunya. Defensarem als funcionaris del Departament d'Exteriors (Daniel Gimeno i altres) de tota acusació infundada i sectària basada en informes inventats i fàcilment desmuntables. Es la nostra decisió i col·laborarem amb tot organisme exterior amb el que compartim aquests objectius.

8. Com s'organitzarà la FIEC per fer tot això ?

La FIEC ha presumit sempre de ser una organització que surt molt barata a les entitats que en fan part. Amb un pressupost molt ajustat i molt poca ajuda pública, recau sobre les entitats i donants voluntaris el pes del seu finançament.

L'organització de la FIEC és simple i basada en una Junta Directiva el més àmplia possible formada per persones voluntàries. La Junta Directiva és l'encarregada d'assegurar, entre Assemblees, la continuïtat del treball, la coordinació i la consulta a les entitats membres i una interlocució permanent amb les administracions a tots els nivells.

Anualment l'Assemblea Oberta que se celebra tots els Nadals a Barcelona permet tenir un espai de consulta oberta amb les entitats. Les Assemblees Generals Virtuals seran també en base bianual l'instrument bàsic de decisió i consulta. Finalment i un cop es tornin a convocar els Congressos Mundials de la Catalunya Exterior (el darrer va ser al 2008) es tornaran a convocar, en aquest marc, les Assemblees Generals presencials de la FIEC.

Federació Internacional d'Entitats Catalanes (FIEC)
Juny de l'any pandèmic 2020